

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, MDCCXVIII

Casus VI. Argumentum. Qui recepit, aut retinuit Ecclesiam, vel Beneficium Patronale à Patrono Laico, vel Clerico, an sit ipso jure excommunicatus, vel potiùs excommunicandus. Et an possit ad illud ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72203)

di fructus acquirantur ipsi irrevocabiler
Abb. in dicto Cap. Gravis de restit. spoliat.
n. 6. ibique Butr. n. 5. & 12. Rot. decis. 3.
n. 40. & 49. cum duobus seqq. par. 7. rec.

3 In secundo Casu, in quo Clericus Beneficiatus à Patrono fuit ab initio bonæ fidei Possessor Beneficii, ex post facto autem effectus fuit malæ fidei possessor, vel verè, eo quia habuit notitiam, & scientiam, quòd Patronus non poterat ei conferre Beneficium, nec ipse ab eo illud recipere, vel Juris præsumptione, eo quia fuit cum eo super possessione, vel titulo Beneficii lis contestata ab Ordinario; Idem Clericus pro eo tempore, quo fuit Possessor bonæ fidei non tenetur restituere fructus perceptos, & consumptos; Fructus verò adhuc extantes tenetur restituere, si sint naturales, secus si sint industriales, aut civiles, prout superius dictum fuit, pro eo vero tempore, quo fuit malæ fidei possessor verè, aut Juris præsumptione, tenetur restituere omnes fructus, qui ad eum pervenerint à die notitiæ, vel à die motæ litis non solum extantes, sed etiam consumptos, ea ratione, quia statim ac mala fides supervenit, oritur obligatio fructus restituendi ad *Text. in l. certum Cod. de rei vindicat. Abb. in dicto cap. Gravis n. 9. ibique Fagnan. n. 106. cum seqq. Rota decis. 3. n. 24. par. 3. rec.*

In tertio denique Casu Clericus, qui
4 semper fuit malæ fidei Possessor beneficii tenetur restituere omnes fructus perceptos, & percipiendos naturales, industriales, & civiles, sive sint consumpti, sive adhuc extantes, quia malæ fidei Possessor non facit fructus suos. *Abb. in dicto cap. Gravis num. 7. Bellamer. num. 4. Fagnan. num. 16. Barbof. num. 5. Anan. in cap. Ex frequentibus de instit. num. 6.*

5 Sed pone, quòd Beneficium, quod contulit Patronus propria auctoritate præfato Clerico sit Canonicatus, & Clericus semper possederit illum mala fide, & quod resederit tamen, & interfuerit Divinis Officiis, percipiendo distributiones quotidianas; quæro, an idem Clericus teneatur restituere non solum fructus Canonicatus, sed etiam distributiones perceptas?

Et videretur respondendum negativè, distributiones enim sunt quid diversum à fructibus Canonicatus, & non compu-

tantur inter fructus illius ad *Text. in cap. Licet de Præben. Oldrad. cons. 118. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. in proæm. S. 7. nu. 154. Verall. decis. 65. num. 3. part. 1. ac sunt institutæ in præmium laboris, & servitii præstiti in Ecclesia, ac proinde cum dictus Clericus præstiterit hujusmodi servitium, non tenetur restituere distributiones, quas interessendo, & interserviendo percepit. *Parif. cons. 33. num. 3. lib. 4. Gonzal. ubi supra n. 162. & 165. Rota decis. 309. n. 16. & seq. par. 7. recent. & decis. 336. n. 2. & decis. 402. par. 1. diversor. & in Pampilonen. Beneficii de Allo 13. Februarii 1705. S. Quia coram bo. mem. Casfarello.**

6 Contrarium tamen verius de jure procedit, nimirum teneri restituere etiam distributiones perceptas, ut docent *Fagnan. in d. cap. gravis de restit. spoliat. n. 83. Cassador. decis. 6. num. 3. de præben. Garz. de Benef. par. 6. cap. 3. n. 116.*

7 Non obstat, quòd distributiones quotidianæ non computentur inter fructus; Licet enim non computentur sub valore fructuum, comprehenduntur tamen sub fructibus, dum in condemnatione fructuum veniunt etiam distributiones quotidianæ, juxta *Rotam decis. 6. n. 1. & seqq. apud Mohedan. & decis. 618. num. 1. par. 1.*

8 *divers.* Nec adversatur, quòd eadem distributiones dentur in præmium servitii præstiti in Ecclesia; quia non ob quodcumque servitium dantur hujusmodi distributiones, sed ob servitium præstitum in Ecclesia cum titulo vero, & legitimo, non verò præstitum cum titulo nullo, & infecto, *Fagnan. in d. cap. gravis n. 87.*

ARGUMENTUM.

Qui recepit, aut retinuit Ecclesiam, vel Beneficium Patronale à Patrono Laico, vel Clerico, an sit ipso jure excommunicatus, vel potius excommunicandus. Et an possit ad illud præsentari

SUMMARIUM.

- 1 Recipiens, & retinens Beneficium à Patrono non habente ex privilegio jus conferendi non est ipso jure excommunicatus, sed excommunicandus.
- 3 Pœna nunquam censetur ipso jure imposta, nisi Lege exprimat, & num. 6.

Lex

- 3 Lex pœnalis an, & quando dicatur continere pœnam lata sententia, vel potius ferenda?
- 4 Textus in Can. Præterea non imponit pœnam lata sententia, sed ferenda contra recipientem, & retinentem Beneficium Ecclesiasticum à Patrono.
- 5 Recipiens Beneficium à Patrono Laico, ac in eo administrans, an possit ad idem Beneficium præsentari, & num. 10.
- 7 Malè ordinatus an, & quando possit iterum ordinari? & num. 14.
- 8 Quis debet puniri in eo, in quo deliquit?
- 9 Non potest quis Beneficium Ecclesiasticum sine Canonica institutione licitè obtinere.
- 11 Electus ad dignitatem per abusum potestatis secularis fit inhabilis, & ineligibilis ad illam.
- 12 Præsentatus si ante institutionem administrat in Beneficio redditur inhabilis ad illud consequendum.
- 13 Qui recepit, & retinuit Beneficium à Patrono dicitur intrusus.

CASUS VI.

DUO in hoc Casu quærentur. Primò, An idem Clericus, qui recepit, & retinuit Ecclesiam, aut Beneficium Patronale à Patrono Laico, vel Clerico, sit ipso jure excommunicatus, vel excommunicandus?

Secundò, An possit ad illud præsentari?

- 1 Quoad primum censeo, quòd recipiens, & retinens Beneficium à Patrono Laico, vel Clerico non habente ex privilegio jus conferendi, non sit ipso jure excommunicatus, sed excommunicandus veniat per sententiam à Judice, nisi dimittat Beneficium, ita docent glos. in cap. si per ordinationem verb. recipi dist. 63., & in Can. si quis deinceps verb. interdiximus 16. q. 7. Abb. in cap. quisquis de elect. n. 8. glos. in hoc cap. Præterea verb. communione privetur, ibique Bero. n. 5. Abb. n. 2. & glos. in hoc cap. Relatum, verb. excommunicationis sub datis, ibique Abb. n. 5.
- 2 Etenim cum nunquam censeatur ipso jure pœna imposita, nisi Lege exprimat, Gabriel. conf. 187. n. 6. tom. 2. Regula pro cognoscendo an quis incidat in pœnam latæ sententiæ, vel potius ferendæ, est inspicere verba legis pœnalis; aut enim lex pœnalis utitur verbis comminatoriis, ut sunt ista ex. gr. sub pœna, sub interminatione, sub interpositione excommu-

nicationis, sub pœna suspensionis, penitus inhibemus, sub anathematis interminatione prohibentes, sub anathemate prohibemus; & tunc non continet sententiam latam, sed ferendam, juxta Text. in cap. dolentes de celebr. Miss. ibique glos. verb. sub pœna, & in cap. cum esses de testam., & in Can. unic. de sagittar. verb. sub anathemate, & in cap. sicut de simon. verb. sub interminatione anathematis. Aut utitur verbo, vel participio significante actionem futuri temporis, & tunc pariter sententiam à Judice ferendam continet, quia verbum futuri temporis ex sui natura non significat rem præsentem, aut præteritam, sed futuram, ut si diceret Reus erit communione privandus &c. ad Text. in cap. si vir de adult. & supr., & in cap. cum tu de usur. Abb. in cap. si diligenti n. 18. de for. competent. Felin. in cap. Rodolphus de rescript., Tusch. conclus. 719. n. 11. lit. P. Aut denique utitur verbo imperativi modi, & significante hominis ministerium, & tunc etiam importat sententiam ferendam, nisi cum verbis imperativi modi concurrant dictiones, quæ significant expressè sententiam latam, ut sunt istæ ipso jure, ipso facto, absque alia sententia, auctoritate hujus legis, absque ulla declaratoria, statim, ex tunc, incontinenti, sine mora, juxta glos. in cap. 1. de rescript. in 6. verb. ipso jure, Text. in cap. literas de concess. præben., & in cap. quam sit, ibique glos. de elect. in 6., Tusch. d. conclus. 719. n. 8. 20. & 29. lit. P. Sayr. in Clavi Regia lib. 3. cap. 8. num. 18. & seqq.

- 4 Inspectis autem verbis suprascripti Canonis Quarti imponentis pœnam excommunicationis recipienti, & retinenti Beneficium Ecclesiasticum à Patrono non habente jus conferendi ex privilegio, clarè dignoscitur ipsum non imponere pœnam excommunicationis latæ sententiæ, sed ferendæ; utitur enim verbis imperativi modi, & quidem absque dictionibus importantibus sententiam latam; dum non dicit communi one privetur ipso jure, ipso facto &c. sed solum, absolutè, & simpliciter communione privetur; ac proinde non continet excommunicationem latæ sententiæ, sed ferendæ, & vigore illius recipiens, & retinens Beneficium à Patrono non est ipso jure excommunicatus, sed si monitus non di-

dimittat Beneficium, est per sententiam excommunicandus, ut præter supradictas auctoritates statutum etiam fuit in cap. quia propter de elect. ibique glos. verb. priventur, & docet glos. in cap. cupientes §. si verò verb. priventur de elect. in 6., & in cap. quicumque §. inhibemus de heret. in 6. verb. inmodetur, & in cap. in pœnis de reg. jur. in 6. verb. in pœnis.

Quoad verò secundum dubium videtur dicendum recipientem, & retinentem Beneficium à Patrono Laico, ac in eo administrantem posse ad idem Beneficium præsentari, postquam illud dimisit; nulla enim adest lex, quæ reddit hunc incapacem passivæ præsentationis, immo superius in Canone VII. habetur, quòd Episcopus possit huic Beneficium conferre ibi: nisi Episcopali concessioni muniti fuerint.

6 Ergo poterit quoque præsentari. Ratio est, quia incapacitas passivæ præsentationis cum sit pœna, non debet imponi, nisi exprimatur à jure, quod sit imponenda, glos. in cap. transmissa de iurepatr. verb. ex vi juris patronatus, Text. in cap. in pœnis de regul. ur. in 6.

7 Quod comprobatur paritate malè ordinati; nam qui recepit ordines ab eo, qui potestatem ordinandi non habet, potest iterum ordinari, ad Text. in cap. Presbyteri dist. 68. Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 33. n. 81. Ita etiam, qui recepit Beneficium à non habente potestatem illud conferendi poterit præsentari.

8 Non obstat regula, quòd quis debeat puniri in eo, in quo deliquit cap. quanto de translat. Can. Nemo de temp. ordin. in 6. Can. Pastoralis de iurepatr. ibique glos. verb. in quo, Fagnan. in cap. vel non de tempor. ordin. n. 5. quoniam licet Patronus conferendo Beneficium delinquat, tamen hoc non obstante, potest præsentare, si corrigat suum errorem, & non punitur pœna privationis Juris patronatus, juxta secundam conclusionem superius in Commentario deductam, ita etiam licet accipiens, & retinens Beneficium à Patrono, ac in

9 eo administrans in hoc delinquat, cum non possit Beneficium Ecclesiasticum sine Canonica institutione licite obtineri, juxta Text. in cap. Beneficium de regul. jur. in 6. tamen poterit præsentari, si corrigat suum errorem illud dimittendo, & non puniri pœna incapacitatis illud assequendi.

10 At contrarium existimo magis veritati consonum, ductus ab exemplo electi consentientis propriæ electioni factæ per abusum laicæ potestatis, aut administran-

11 tis in Beneficio ante institutionem. Electus ad dignitatem si consentiat electioni factæ per abusum potestatis sæcularis, aut si ante confirmationem administret in illa, fit inhabilis, & ineligibilis ad illam, & ad alias dignitates, juxta Text. in cap. Quisquis de elect. ibique Abb. n. 1. Bellamer. n. 1. Fagnan. n. 1., & 4. Barbof. n. 1. & seq. Gonzal. num. 1., & 7. Text. in cap. Qualiter de elect.; ibique Abb. n. 8. & in cap. Avaritia eod. tit. in 6. præsentatus si ante

12 institutionem administret in Beneficio, redditur inhabilis ad illud consequendum Lambertin. de Jurepatr. lib. 2. part. 2. quæst. 5. art. 11. per tot. expresse Rot. dec. 6. de Jurepatr. alias 187. n. 12. aquid Crescen. Ergo etiam, & à fortiori, qui recepit, & retinuit Beneficium scienter à Patrono, qui non habet potestatem illud conferendi, erit inhabilis illud consequendi, & incapax passivæ præsentationis ad illud; eadem enim ratio, & maior procedit in hoc, quam in electo, & præsentato; nam electus ad Beneficium habet jus in re, præsentatus habet jus ad rem. Qui autem recepit & retinuit Beneficium à Patrono nullum jus habet ad illum nec in re, nec ad rem, sed dicitur intrusus, Falin. in cap. in nostra in 8. column. de rescript. Ac proinde si non obstante, quòd electus habeat jus in re, & præsentatus jus ad rem, uterque est inhabilis ad Beneficium si se immisceant in administratione, & possessione Beneficii absque legitima confirmatione, & institutione, à fortiori recipiens, & retinens Beneficium à Patrono, erit inhabilis ad illud consequendum, ut arguit Abb. in d. cap. Quisquis de elect. n. 1. in fine ibi. Nota secundo, quòd recipiens dignitatem per abusum potestatis sæcularis contrahit irregularitatem quoad dignitates obtinendas; unde non potest amplius sine dispensatione promoveri ad aliquam dignitatem; Fortius ergo hic dicendum, quando quis recepit dignitatem immediatè à manibus Laicorum.

Hinc patet responsum ad allegata in contrarium; Adest enim Text. in d. cap. Quisquis, & cap. Qualiter de elect., & cap. Avaritia eod. tit. in 6. imponentes pœnam inhabi-

inhabilitatis, & ineligibilitatis illegitimè possidentibus Beneficia. Qui *Text.* licèt loquantur de electis, extendi possunt etiam ad illum, qui recepit, & retinuit Beneficium à Patrono Laico; sicuti de facto à Doctoribus extenduntur ad præsentatum, licèt de hoc non loquantur, juxta *glos. in cap. sciant de elect. in 6. verb. alios, Lambertin. & Rota apud Crescent. ubi supra, Roch. de Curt. de jurepat. verb. Honorificum quest. 39.* Ratio est, quam dat eadem *Rota apud Crescent. d. decis. 6. num. 21.* nimirum, quia cum agatur de favore Animæ, & Ecclesiarum, ut tollatur ambitio, etiam si effemus in correctoriis, esset extensio facienda.

14 Paritas deducta à malè ordinato non adverbatur; nam malè ordinatus potest iterum ordinari, si recepit ordines bona fide, & ignoranter ab eo, qui non habet potestatem ordinandi; secus si recepit ordines cum scientia; quòd Ordinans non habebat potestatem ordinandi, & in eis administravit; tunc enim non solùm non

potest amplius ordinari, ut expressè statuitur in *cap. 1. de Clerico non ordinato ministrante.* Unde potius paritas retorquetur, & sicuti, qui recepit ordines scienter à non habente potestatem illos conferendi, non potest ordinari; ita, qui recepit Beneficium scienter ab eo, qui non habet potestatem illud conferendi, non poterit præsentari.

Quòd autem Patronus non obstante, quòd conferendo Beneficium, delinquat, tamen non privatur jure præsentandi, sed potest præsentare, exinde inferri non valet, quòd etiam ille, qui recepit, & retinuit Beneficium à Patrono, non obstante, quòd in hoc delinquat, poterit præsentari; Multa enim à Sacris Canonibus permittuntur, & tolerantur in Patronis, ut sic Laici alliciantur ad fundandas, & construendas Ecclesias, quæ permitti non debent in intrusis in Beneficiis per abusum Laicæ potestatis, aut non habentis jus conferendi Beneficia.

